

סיכום ענף הרפת בשלוחות בתשי"ד

זו הפעם הראשונה שהגענו בחדשי השפע ל־1000 ק"ג חלב ליום. הישג גדול מזה הוא שהגענו השנה לתנובה של 5174 ק"ג חלב לפרה בעדר. הריני רוצה לסקור בקצרה את תולדות העדר שלנו. הפרה הראשונה „שקטה" נקנתה בשנת 1942. עם כניסתי לענף הרפת לפני 9 שנים קיבלתי לטיפולי 4 פרות ו־4 עגלות. מהבהמות האלו התחלנו לפתח את העדר. התפתחות הרפת בפרדס־חנה היתה איטית, והגורמים ידועים: חוסר קרקע מחד גיסא והכנסה בטוחה מעבודת־חוץ מאידך גיסא.

עם עלייתנו לעמק בית־שאן היו היסוסים רבים לגבי ענף זה ואנשי הקיבוץ־הדתי הזהירונו בפני פיתוח־יתר של הרפת. עקב זה היתה לעובדי הרפת מלחמה קשה במשק. היתה מגמה למכור את כל העדר שהיה קיים בפרדס־חנה ולהתחיל מחדש, עקב פחד בפני העברת פרות בלתי מחוסנות נגד טילריה. אבל הצורך בחלב לבית אילץ את ועדת המשק להסכים לדעתי ולהעביר מספר פרות כדי שתספקנה את כמות החלב הדרושה. את יתר הפרות מכרנו וקנינו עגלות בסביבת פתח־תקוה. באותן השנים התברכנו במספר גדול של עגלות מהרפת שלנו (70% מהמלטות). מיד עם עליתנו להתישבות החילונו בחיסון העגלות בפני טילריה. בחיסון ראשון מתו 3 עגלות מתוך 9 שחוסנו. זו היתה התמותה הכי גדולה כתוצאה מחיסון עד היום הזה. כפי שאפשר לראות בטבלה, היתה ההתפתחות הגדולה ביותר בשנים שקיבלנו את העגלות האמריקאיות. מאז שנת תשי"א כבר היתה לנו תוספת טבעית מהרפת שלנו וגידלנו כל עגלה שנולדה במשק. בשנת תשי"ב התחלנו בסלקציה. הסלקציה היתה מכוונת לפוריות ולתנובת החלב. הוצאנו פרות שהתעברו קשה, למרות שתנובתן הניחה את הדעת. מ־18 אמריקאיות שקיבלנו — הוצאו עקב התעברות לא טובה 3 פרות, ואנו עומדים להוציא פרה נוספת מהאמריקאיות.

טבלה 1. התפתחות ענף הרפת במשך השנים 1945—1954

תאריכי המיפקד	פרות	מבכירות	עגלות	פר	עגלים	ס"ה	תנובת החלב הממוצעת בק"ג
1.5.45	4	2	3	—	—	9	4025
1.10.46	7	2	6	—	1	16	4480
1.10.47	9	1	10	1	—	21	4860
1.10.48	10	3	12	1	1	27	4950
1.8.49	7	3	27	1	—	38	3520*
1.8.50	10	21	28	1	—	60	4650
1.8.51	30	21	22	1	1	75	4900
1.8.52	44	15	27	1	—	87	4635
1.8.53	47	13	35	1	—	96	4572
1.8.54	53	21	33	1	—	108	5174

* תנובת עשרת החדשים עקב שינוי בחישוב שנת המאזן.

טבלה 2. העדר בשנת תשי"ד

הרכב העדר	בתחילת תשי"ד	בסוף תשי"ד
פרות	47	53
מבכירות	13	21
עגלות	35	33
פר	1	1
ס"ה	96	108

בשנת תשי"ד נולדו 29 עגלות ו־28 עגלים (2 עגלות ו־2 עגלים מתו בשעת המלטה).

טבלה 3. הרכב העדר לפי מוצאו

פרות מעורבות מגידול עצמי	29
פרות מעורבות שגדלו מעגלות	13
פרות אמריקאיות קנויות	11
ס"ה	53

מצב הבריאות בעדר

יש לציין כי בריאותו של העדר היא מצויינת. מאז עלייתנו להתישבות עוד לא היה לנו מקרה של קדחת, בו בזמן שבהיותנו בפרדסי־חנה אירעו כל שנה מקרי קדחת. אנו מרססים פעם בשבוע, החל מפברואר ועד להתחלת עונת הגשמים. הגורמים ליציאת בהמות. מאז עלייתנו לבית־שאן יצאו בהמות מסיבות אלה: התנפחות — 2 מקרים, גוף זר — 4 מקרים. גורמי כל יתר היציאות היו בירור. נוסף לזה מתו 6 עגלות מחיסון בפני טילריה (במשך 6 שנים). קדחת שלושת הימים שפקדה את משקנו בשנת תשי"א, לא גרמה לנזקים רציניים. בשנת תשי"ד היתה מבכירה שסבלה מהמלטה קשה וטרם התעברה. יש להניח שנצטרך להוציאה. כל העדר מחוסן בזן 19 (נגד הפלה). מאז תשי"א בודקים בקביעות את כל העדר על שחפת. כל הבדיקות היו שליליות. ההתעברות משביעה רצון, בדרך כלל. עד התחלת שנת תשי"ג עבדנו רק עם הפרים שלנו. מאז התחלת תשי"ג אנחנו חברים באיגוד להורעה מלאכותית (אל"ם). שנת תשי"ג היתה שנה רעה מאוד באגודת אל"ם, וזה הורגש גם אצלנו, אלא שנעזרנו בפר שלנו, ועקב זה התעברו כל הפרות. ההתעברות בתשי"ג 41.4%, בשנים קודמות היתה ההתעברות בגבולות 60%, אבל יש לציין עליה משנת תשי"ד.

תנובת החלב

תנובת החלב בשנת תשי"ד: 264.949 ק"ג חלב עם 3.46% שומן. השנה היו לנו בממוצע 51.2 פרות. יוצא שהממוצע לפרה הוא 5174 ק"ג חלב. לממוצע גבוה זה מספר גורמים: תנאי הזנה טובים, חליבה טובה, בירור והסיבה העיקרית: בנות הפר „אדיר” שפעל במשקנו.

הריני מביא להלן כמה מספרים להשוואת תנובות בנותיו של „אדיר“.

טבלה 4. תנובות התקופה השניה של בנות „אדיר“ ואחרות.

מוצא הפרות	מס' הפרות	ק"ג חלב	ק"ג שומן	מס' ימי חליבה	ק"ג חלב ליום	ק"ג שומן ליום	% שומן
בנות „אדיר“	4	5429	179	270	20.1	0.662	3.30
פרות אמריקאיות	8	5217	175.5	289	18	0.607	3.32
פרות שונות	3	4836	172	291	16.6	0.591	3.55

ב עדר הפרות ישנן כבר 21 בנות „אדיר“, ובעדר המבכירות והעגלות עוד 25 בנות „אדיר“.

ההזנה

מאז עלייתנו להתישבות קיימת אצלנו תכנית הזנה מסויימת, שבמשך השנים שונתח רק במידה קטנה. לפי תכנית זו היה צירוף סוגי המספוא השונים כדלקמן (באחוזים) :

שחת	18—20
מרעה ומספוא ירוק	35—45
מזון מרוכז	35—45

עד עתה לא היה לנו בית־קיבול לתחמיץ ולא יכולנו משום כך להיעזר גם בסוג זה של מספוא. כיום, עם גמר בניית בור־התחמיץ, יש לקוות שנצליח בסתיו זה למלא אותו ובחורף תשט"ו נאכיל בפעם הראשונה תחמיץ.

טבלה 5. ההזנה בתש"ד

סוגי המספוא והכמות	יחידות מזון	%
907 טון ירוק	87.750	29.8
מרעה	37.260	12.7
138 טון שחת	55.540	18.8
122 טון מ"מ	115.000	38.7
סה	295.550	100.0

תצרוכת העדר היתה בגבולות 274 אלף יחידות מזון ויצא שההעברה על התקציב היתה בגבולות 8% בלבד.

במשך השנה הזאת, על אף החורף הקשה, היתה אספקת־ירק סדירה. טיב השחת מיבול תש"ג היה טוב, לעומת זאת יש לציין ירידה ניכרת בטיבה בשנת תש"ד. באם נרצה להתמיד בהזנה מסודרת נצטרך לשפר בהרבה את תנאי המספוא במשקנו, כי אי אפשר לעבוד במתח תמידי כבשנת תש"ד. כבר כעת מורגשת התרופפות־מה שנותנת את אותותיה בהזנה וכתוצאה מכך נאלצים אנחנו לקנות חציר מהחוץ. באם נעשה מאמצים בחדשיים הקרובים, תהיה בידינו האפשרות של הספקה סדירה לחדשי החורף.

בראש וראשונה יש לדאוג להשקאה סדירה ולחישמול מתאים של המרעה. אחכי שנסדר את שני הדברים היסודיים הללו, יש לדאוג לשורוע הקרחות בשדות המרעה. אחרי מילוי

תנאים אלמנטריים אלו יוסיף לנו המרעה בשטחו הנוכחי יחידות־מזון רבות וכתוצאה מזה נוכל להקטין את שטחי המספוא העונתי.

שיכון

יש לנו ברפתים מקום ל־92 ראש ובדיר עגלות ל־26 ראש; כלומר, ל־118 ראש בס"ה. היו לנו במשך שנת תשי"ד 108 ראש ויש להניח שבמשך השנה תיווספנה 30 עגלות, שהן למעשה תמלאנה את דיר העגלות כולו. היוצא מזה שבמשך שנת תשט"ו נצטרך להוציא 20 ראש כדי שלא ייוצר המצב הקשה שהיינו בו בחורף הקודם, לפני גמר הרפת השניה. המצב בחורף הקודם נתן את אותותיו בהתפתחות בני הבקר, ומשום כך היינו נאלצים להזיגם בהזנה מוגברת בחדשי האביב כדי להביאן למצב מניח את הדעת. אם נרצה להרחיב את העדר, עלינו כבר עתה לדאוג לשיכון נוסף בשנת תשט"ו.

בני הבקר, כפי שציינתי סבלו קשה בחורף הקודם, אולם יש לקוות שעד המלטתם מצבם ישתפר. חומר החיסון נגד טילריה שהזריקו בשנת תשי"ד היה מאוד לא אחיד וכתוצאה מזה היו עגלות שהגיבו קשה ולעומתן היו אחרות שבכלל לא הגיבו.

העבודה ברפת

החליבה נעשית ע"י 2 אנשים ב־3 יחידות חליבה. סידור זה מקל במידת־מה על העבודה. חוץ מזה אפשר בצורת חליבה זו להכניס אנשים לא מאומנים ביתר קלות לעבודה, אבל עצם החליבה במכונה המטולטלת זוהי עבודה קשה למדי ויש להקים בית־חליבה. מאז הצליחו בעלי המלאכה שלנו לסדר מנוע רזרבי למכונת החליבה, לא היינו זקוקים עוד לגיוס אנשים נוספים לחליבה עם הפסקת החשמל.

בתשי"ג היתה כמות ימי העבודה לפרה 20.2 ובשנת תשי"ד 21.1.

כמות החלב ליום עבודה בתשי"ג היתה 211 ליטרים ובשנת תשי"ד — 238 ליטרים. בשתי השנים האלה נחלבו כל הפרות במכונה. בשנת תשי"ב חלבו רק 8 חדשים במכונה ואז השקענו 25.5 ימי עבודה לפרה.

אמנם בתשי"ד היתה עליה של קרוב ליום עבודה לפרה, אבל לעומת זה, עקב עליית החלב לפרה, עלה ההספק בליטרים לכל יום עבודה, וכתוצאה מזה הוזל ייצור החלב. יש לציין לטובה את התמדתם של העובדים בענף הנמשכת קרוב ל־3 שנים; גם זה נותן את אותותיו במצבו של העדר. עלי לציין לטובה את הסדר התורנות בשבתות ומועדים. יש לשבח את המסירות של התורנים במילוי תפקידם. במקרים של הפרעות בחשמל מוכן כל חבר המועמד לתורנות ברפת למלא מכסה נוספת בעבודה.

השוקתות האוטומטיות. יש לנו ברפתים שוקתות מתוצרת הארץ (דורות־המרזה) והן גורמית לנו ולפרות צרות רבות. לו יכולנו להחליפן בתוצרת מתאימה, היה זה רצוי מאד.

הזבל

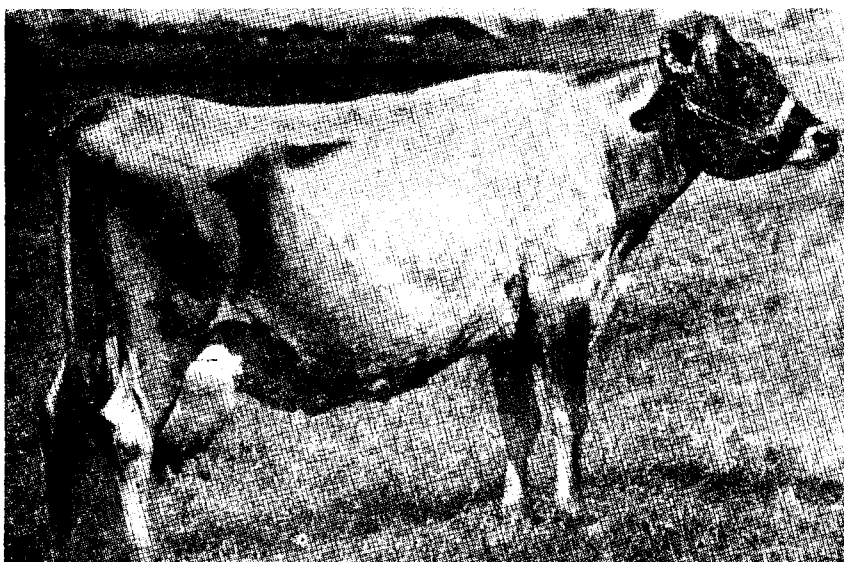
הזבל הוא ענף נפרד ואינני רוצה להרחיב עליו את הדיבור. גם בענף זה הגענו השנה לייצור גבוה (קרוב ל־20 מ"ק לפרה) וזה הודות להתמסרות וטיפול נכון. אני מקווה שבשיתוף פעולה מתאים בין עובדי הרפת והזבל ואחר התקנת המתקנים אפשר יהיה להגביר את ייצור הזבל.

סיכום

הרפת הוא הענף שתלוי, למעשה, בכל ענפי החקלאות האחרים שבמשק. וכל זעזוע בגידול זה או אחר נותן את אותותיו ברפת. גם ביצוע עבודת בעלי-המלאכה בזמן יכול להוסיף תרומה ניכרת ליציבות התנובה. על-כן, מוטל על עובדי הרפת להילחם בקביעות על סיפוק הצרכים הראשוניים של הענף עם רבים מחברי המשק. הייתי רוצה לשאול את החברים, כמה זמן יכול חבר עובדים לחיות ב„נדנודים“ תמידיים? הננו מקוים שגם לרפת יציעו תכניות וכספים להשקעות ההכרחיות כמו לענפי החי האחרים. על אף הכל עלינו להודות לכל החברים ששיתפו אתנו פעולה ובעזרתם הגענו לעדר בריא וטוב, בעל יכולת תנובה גבוהה.

עובדי הרפת

שלוחות, עמק בית-שאן

„סיליקן ליידר רובי, מגזע גרסי

אלופת תנובת-חיים בשומן לכל גזעי הבקר מתה באוקטיבר 1951 בגיל של 21 שנה. היא נולדה במאי 1930; המליטה בפעם ראשונה בגיל של שנה ואחד-עשר חודשים ועמדה בבוקרת התנובה משך כל חייה. חלבו אותה פעמיים ביום. עם מותה היא היתה לאחר המלסתה ה-18, ובס"ה היו לה 6439 ימי חליבה. תנובת החיים שלה היתה 88.500 ק"ג חלב שהכיל 4950 ק"ג שומן (5.6%). את תנובת השיא שלה היא הניבה בגיל של 18 שנים: 6750 ק"ג עם 371 ק"ג שומן (5.5%). היא בלתה ימי חייה במשקו של קופיני בקליפורניה — שם נולדה ושם מתה.